

**LBRIS**

We know  
books

ANTOLOGIA  
PROZEI  
SCURTE

**NICOLAE  
VIERU**

**BĂIATUL CU UN TRANDAFIR  
PENTRU MAMA**

*Postfață de Eugen LUNGU*

Știința, 2024

Ediție apărută cu contribuția financiară a Ministerului Culturii, în conformitate  
cu decizia Comisiei de selecție pentru editarea cărții naționale.

Responsabil de ediție: Mircea V. Ciobanu

Corectori: Mariana Belenciuc, Maria Cornesco

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Machetare computerizată: Ion Dogaru

Copertă: Romeo Șveț

ÎNȚEPRINDEREA  
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27

e-mail: prini\_stiinta@yahoo.com

www.editurastiinta.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Vieru, Nicolae.

Băiatul cu un trandafir pentru mama / Nicolae Vieru ; postfață: Eugen Lungu ;  
copertă: Romeo Șveț. – [Chișinău] : Știința, 2024 (Bons Offices). – 319, [1] p.

(Antologia prozei scurte, ISBN 978-9975-85-169-5).

Apărută cu contribuția financiară a Ministerului Culturii.

ISBN 978-9975-85-470-2.

CUPRINS

Din volumul *Maria* (1977)

|    |                                     |
|----|-------------------------------------|
| 6  | Băiatul cu un trandafir pentru mama |
| 16 | Mireasa                             |
| 26 | Demarkas                            |
| 37 | Pisica-de-stuf                      |

Din volumul *Inele de iarbă* (1981)

|     |                       |
|-----|-----------------------|
| 107 | Pași în umbra pădurii |
| 151 | Iazul                 |

Din volumul *Noli me tangere* (1991)

|     |                                                                  |
|-----|------------------------------------------------------------------|
| 179 | <i>Noli me tangere</i>                                           |
| 258 | Casa noastră cea de toate zilele                                 |
| 270 | Curea                                                            |
| 283 | Castravete                                                       |
| 296 | Frunză în vânt                                                   |
| 310 | <i>Nicolae Vieru: un faulknerian?</i><br>Postfață de Eugen Lungu |

**BĂIATUL CU UN TRANDAFIR  
PENTRU MAMA**

## I

**N**u știu când mi-a venit gândul acesta, poate atunci când alergam pe străzi împreună cu Ștefan (în clipele acelea nu prea cred să mă fi gândit la ceva în mod deosebit, eram ambii prea grăbiți să găsim flori pentru ziua de naștere a Elenei, o fată din cartierul nostru), poate mai târziu, pe la miezul nopții, când se terminase sărbătoarea și Ștefan pășea alături de mine cu un zâmbet absent, și la diferite intervale își întrerupea zâmbetul și fluiera o melodie auzită în seara aceea; n-aș putea spune precis când mi-a venit gândul acesta. De fapt, nici nu cred că importă prea mult să știu timpul, pentru că dimineața îl aveam gata pregătit, și, ridicându-mă din pat, m-am dus la bucătărie și am început să cotrobăiesc prin frigider. Din camera mamei se auzea țacănind mașina de scris. Mama lucrează de când o țin minte dactilografă, pe la diferite redacții, iar în zilele libere mai face și „haltură”, adică tipărește particular. Ea zice că

e obișnuită să lucreze în timpul liber, măcar o oră, două; i-o fi urât, probabil. I-am strigat: „Neața, mamă” și ea mi-a răspuns cu voce gravă. Și a întrerupt lucrul. Apoi a venit la bucătărie.

– Ce-a fost aseară? mă întrebă și mă privi cu ochi voit severi.

– N-a fost nimic, i-am răspuns. Dacă nu luăm în considerare faptul că Elena Pârău s-a făcut fată mare, bună de măritat.

Mama ridică sprâncenele și zâmbi, apoi se duse să-și continue lucrul, după ce-și privi fața în oglinda din bucătărie și își aranjă părul. Am terminat de mâncat, am strâns tacâmurile și mi-am pus haina. Gândul acela nu mă lăsa în pace și am ieșit în stradă, dar mi-am amintit că, de fapt, nici nu știu unde mă duc, pentru că nu cunosc adresa, și m-am întors. Mama mă întrebă ce vreau și i-am spus că am nevoie de cartea lui Hemingway, dacă nu se supără; mi-a dat cartea fără să mă mai întrebe ceva și eu m-am dus în camera mea și acolo am găsit plicul. Știam că se află între filele cărții, se vede că mama îl uitase acolo, când a citit cartea l-o fi pus între file și a uitat de el, și eu am citit adresa. De asta aveam nevoie, de adresă.

Am căutat prin buzunare, să văd dacă am bani pentru trenul de Bender, sau pentru autobuz, aveam vreo zece ruble, deci puteam pleca și am urcat într-un troleibuz care mă duse la gară. În fața gării am coborât și am vrut să fumez. De fapt, fumez foarte rar, mi-am strecurat mâinile prin toate buzunarele, dar n-am găsit nimic: m-am lăsat păgubaș, „nu mai mor”, mi-am zis, și m-am apropiat de casa de bilete. Am ocupat rând la coadă după ce am întrebat o fată dacă e ultima și dacă pot să ocup rând după ea. Fata avea părul negru ca o coroană de umbră densă, și numai coșița îi rămăsese intactă, bine împletită, și am întrebat-o unde pleacă, o întrebare banală, dar altceva nu-mi veni

în cap, și ea îmi răspunse că, odată ce la casa aceea se dădeau bilete numai pentru Bender, n-ar fi putut pleca, desigur, la Moscova sau Vladivostok. După câteva minute aveam biletul în buzunar și fata alături, și ea scoase din geantă un tranzistor micuț și căută cu înverșunare o muzică, până ce din metalul jucăriei se revărsă un cântec la vioară. Ținea tranzistorul de curelușă, împreună cu geanta, și avea o geantă mare și, probabil, grea, și eu m-am oferit s-o ajut, și ea mi-o transmise imediat, fără niciun moft; am luat geanta – să fi avut vreo zece kilograme – și am întrebat-o ce are în ea.

– Cărți, mi-a răspuns absentă. Asculta muzica, și eu nu mă pricep la muzică, adică îmi place cea ușoară, dar vioristul scoate niște sunete la întâmplare, nu puteam prinde melodia.

– Ce se cântă? am întrebat.

– Nu se cântă nimic, se interpretează Bach mi-a răspuns prompt și n-am mai avut ce să zic, mai auzisem eu de Bach că a compus niște imnuri bisericești sau așa ceva... În fine, cred că de la distanță eram foarte caraghioși așa cum stăteam, ea ascultând muzică și eu privind-o pierdut, cu geanta ei enormă într-o mână și cu gâtul întins; eram frumos, probabil, în poziția aceea și am izbucnit în râs. Dar ea nu-și întoarse ochii spre mine, mi-a arătat cu degetul la tâmplă și mi-a înghețat râsul în gât. „Ce naiba, mi-am zis, ajut omul la nevoie și el își bate joc de mine!” Aș fi vrut să-i smulg tranzistorul din mână și să-l izbesc de piatra străzii, n-o mai făceam eu, și tocmai în timpul acesta se anunță îmbarcarea și ea se porni, tot absentă, spre autobuz, și eu pășeam în urma ei. Nu pot să zic că fata era o zână, dar avea ochi albaștri, de cer senin, mari, și la ora aceea ficși și, cum s-a așezat pe scaun, m-am așezat și eu alături de ea; mă învălui un

fel de nu știu ce... Mă făcusem ca un elev din clasa a zecea, și eu lucram de doi ani la uzina de tractoare. I-am deschis geamul ca să poată asculta în voie muzica ceea de Bach, și tocmai atunci se întoarse gândul acela pe care l-am avut pe când mergeam cu Ștefan după flori pentru Elena, sau poate mai târziu l-am avut și n-am știut cum să-l îmbrac atunci în cuvinte, și îl aveam în față multicolor, l-aș fi desenat, n-am talent la desen, dar l-aș fi desenat eu cumva, și nu știu de ce-mi veni în minte Micul prinț, așa cum l-a desenat Exupéry, și am zâmbit.

– Ce râzi ca baba-n târg?

Era vocea fetei, se terminase muzica, și acum stătea cuminte la locul ei, adică alături de mine, și eu uitasem de ea, preocupat să materializez gândul acela în cuvinte.

– Ce-ai zis? am întrebat-o într-un târziu.

– Am zis că nu-i șade bine unui băiat să râdă așa, fără niciun motiv...

Un bărbat, de pe scaunul din față, se întoarse spre noi și zâmbi; auzise fraza ei. I-am întâlnit privirile și am roșit.

– Ești fată mare, că roșești? nu mă lăsa ea și eu m-am înfuriat de-a binelea.

– Ce vrei, fată dragă, ce mă pisezi?

Aici s-a încheiat discuția. Ea a căutat în geantă, a găsit cartea pe care o căuta, și eu o furam cu ochiul, și-mi plăcea tot mai mult, așa cum stătea, adâncită în lectură. Îmi plăcea părul ei negru și strălucitor, și ochii ei, și mă întrebam ce fel de om o mai fi și aceasta: brunetă și cu ochi albaștri! Mă preocupa problema, n-am ce să zic, dar, cum fata tăcea, o făceam și eu pe supăratul, și am început să privesc prin fereastră și să ascult vorbele celorlalți călători.

Când am ajuns la Bender și am coborât din autobuz, mă întâmpină soarele și mă orbi pentru câteva secunde. Am găsit ochelarii de soare, i-am aranjat pe nas și am început a căuta umbra fetei până am găsit-o lângă autobuz, cu geanta aceea enormă și peste puterile ei s-o ducă, și am văzut-o că mă privește.

– Nu vrei să-mi împrumuți ochelarii tăi, pentru că pe ai mei nu-i mai am, i-am pierdut pe undeva? mă întâmpină și de uimire am întins, după obicei, gâtul. Ce eram să fac? I-aș fi dat și așa, fără să mi-i ceară, dar, să fiu sincer, nu mi-a plăcut tonul cu care mi-a vorbit.

Am ridicat frumusețea de geantă și am luat-o înainte. Făceam pași mari, că fata abia reușea să se țină de mine.

– Știi unde locuiesc? mă întrebă.

Drăcie, nu știam. O luasem și eu așa, la întâmplare.

– Și dacă nu știi, nu trebuia să întrebi?

– Întreb.

– Altă vorbă. Acum întrebi și eu îți spun că trebuie să mergem în direcție opusă.

„Dumnezeule! N-a putut să-mi spună de la bun început, să fac atâta drum și să-i port geanta, și ea să-și bată joc de mine?”

– N-ai putut să-mi spui? zic.

– Dar tu n-ai putut să mă întrebi, ai luat apă-n gură?

Ce fel de a vorbi mai avea și omul acesta! Rostea numai fraze întrebătoare. Cu ochii aceia senini, și cu pielea brună, și cu părul negru era... frumoasă, mi-am zis.

Mergeam încet, alături, îi auzeam respirația întretăiată, obosise; și cădeau frunze de toamnă, dar vorba e că mie îmi place toamna, mai ales octombrie, și am întrebat-o cum o cheamă.

– Nu ți-am spus? se miră. Credeam că ți-am spus; dacă nu ți-am spus, pot să-ți spun. Vrei să știi într-adevăr cum mă cheamă? Pentru ce?

Am pus geanta jos și m-am proptit pe picioarele larg desfăcute, am întins gâtul, ca de obicei, și i-am căutat ochii.

– Pentru că! am zis răspicat.

– N-aș zice că e cel mai rău motiv. Mă cheamă Stela.

– Nu, zău așa! Dar de ce nu te cheamă Luna?

– Pentru că tata a vrut să mă cheme Stela. El a visat să aibă o fată și s-o cheme Stela. Și să se facă pianistă, și de aia mă cheamă Stela, și sunt pianistă, dar nu numai din cauza asta, mie îmi place numele meu, altfel mi l-aș fi schimbat, și muzica îmi place, ai înțeles?

Ho! Cum să nu! Mă schimbasem la față. Era gândul meu. Sigur, era gândul meu din timpul goanei celea după flori sau de mai târziu, nu știu precis de când, dar era gândul meu, asta o știam precis. Pentru că mă gândeam atunci că, iată, Elena e fată mare și eu sunt băiat mare, da n-am fost totdeauna așa mare, a fost un timp când aveam cinci ani, trei ani, un an... Și a mai fost un timp când nu eram în genere nici eu, nici Elena, nici fata asta, Stela; mă gândeam și ea mă trase de mânecă.

– Dacă ne apucă seara aici, în drum, cum ajungem noi acasă prin întuneric?

– Se aprind lămpile electrice, i-am răspuns, am ridicat geanta și ne-am dus mai departe.

– Ai logică, zise Stela.

– Ce am?

– Logică, zic, ai, repetă ea.

– Da ce ai vrut, să n-o am?

– Nu, chiar îmi place c-o ai. Fără logică în timpul nostru nu faci nimic.

– Ce nevoie ai tu de logică, dacă ești muzicantă?

– Logică ai un pic, iar în muzică ești clei. Știi tu că matematica a apărut din muzică?

Nu știam. I-am spus că nu știu, și ea mi-a zis că, dacă nu știu, trebuie să învăț, că în felul acesta cu ea nu merge, și n-ar vrea să aibă un prieten care nu cunoaște lucrurile elementare, și am întrebat-o de unde știe că eu am de gând să-i fac curte, și ea mi-a răspuns că nu-i place cuvântul „curte”, dar ea știe că eu sunt îndrăgostit de ea și nu are nimic împotrivă, din contra, crede că ne vom înțelege. Ce mai ai de zis în cazul acesta? Și iar au început să cadă frunzele de toamnă, și eu am luat-o de mână, apoi am ajuns la casa ei, și ea a deschis poarta, și era octombrie, deși era iunie de fapt. Ne întâmpină tatăl fetei, cu un zâmbet pe buze ne întâmpină, purta mustață neagră, cu fire albe, avea circa cincizeci.

– Tată, întreabă-l, te rog, cum îl cheamă. Că e timid, nu-ți pare? zise Stela.

– Îmi pare. Noroc, îmi întinse tată-său mâna.

– Mă cheamă Claudiu, i-am răspuns la salut. Claudiu Cazacu, am mai zis.

## II

Am ieșit din casă, ea mă petrecu până la poartă, îmi întinse mâna, peste noi cădeau frunzele de aur ale toamnei, și în momentul acela mi-am amintit de ce venisem la Bender. Am căutat prin buzunare și am găsit plicul și i-am zis Stelei că trebuie să meargă cu mine: „Nu cunosc orașul și aș avea nevoie de un

ghid”. N-a zis nimic, s-a dus să-și schimbe hainele și eu între timp m-am gândit, nu m-am gândit de fapt, gândul mă stăpânea, gândul acela care se iscase în timpul goanei cu Ștefan, sau mai târziu, sau mai devreme... Straniu. Vasăzică, timpul sau mai exact curgerea timpului e inevitabilă și eu nu pot opri clipea aceasta, de exemplu, pentru mai târziu, și dacă viața... Un moment, Stela mă luă de braț, și pășeam alături, și nu știu ce naiba mă învăluia tocmai în clipele acelea, și îmi venea să urlu de bucurie.

Mi-am amintit deodată fața obosită și îngrijorată a mamei, o oboseală tihnită, care i se întipărise pe față, în expresiile ei cam dure, parcă săpate în piatră, și m-am văzut copil, în diferite perioade, cinci ani, patru, trei, doi, un an... Și mai departe? Și mai departe a fost visul. Mi se părea oarecum ciudat că eu, vlăjganul ista atât de greoi și neghiob, dar anume eu, sau poate altul, dar tot eu, am trăit și înainte de a mă fi născut, în visul lor, și le-am părut atunci fecior frumos și unic, și mama mea, și tatăl meu aveau să-și închipuie cum voi începe să țip și să merg, și să vorbesc, și apoi am apărut, și ei doi se prăpădeau de râs, și de fericire, și-mi întindeau mâinile.

I-am privit fața din profil, nu era deosebit de frumoasă, am văzut fete mult mai frumoase, cu care aș fi putut face cunoștință, dar nu mi-ar fi plăcut, probabil, să pășesc alături de ele. I-am strâns mâna între brațul și antebrațul meu și ea m-a privit zâmbind, și eu i-am arătat adresa. Stela a citit-o timp de câteva secunde și a dat din cap, n-a vorbit nimic, a încuviințat numai cu o mișcare a capului, și apoi eu i-am mulțumit că nu mi-a vorbit, voiam să mă lămuresc și să înțeleg și să-mi duc gândul până la capăt. „Ei bine, mi-am zis, ei doi s-au întâlnit încă înainte de

război și a fost dragoste între ei și, probabil, se plimbau tot așa pe străzi, și cădeau peste ei frunzele de aur ale toamnei sau primii fulgi de ianuarie, sau era primăvară, sau n-a fost nimic din toate acestea și ei nici nu și-au închipuit toate acestea încă atunci, înainte de război, nu știu cum a fost dragostea lor, dar a fost frumos, altfel nici nu poate fi, și eu trăiam între ei, eram visul lor, poate nu acesta de azi, cu labe uriașe și cu gâtul întins înainte, poate în visul lor cântam la pian ca Stela, și ei își făceau planuri în privința mea, încă atunci, înainte de război, dar a venit războiul și tata a plecat și mama a rămas singură, și chipul meu le cutreiera scrisorile...”

Pășeam pe străzile orașului și Stela, știam eu, era mândră să mă conducă, și zâmbetul ei îndulcea trăsăturile puțin neregulate ale feței ei de adolescentă încăpățânată.

### III

Ne-am oprit în fața unei case țărănești. Stela îmi arată cu ochii numărul, era tocmai cel pe care-l căutam. Trebuia să intru. Trebuia să intru numaidecât și să vorbesc cu bărbatul care... în visul căruia trăisem; voiam să-l întreb ce drept a avut... ce drept a avut, da, anume așa, dar cum aș fi putut să intru și cum l-aș fi putut recunoaște, poate s-a schimbat, nu-l țin minte, și mama nu mi-a vorbit de el, și nu m-a dumerit în privința lui... Dar ce aveam să-i spun?

Mă uitam în ochii Stelei și mă gândeam ce-ar fi vrut să spună ei, ochii aceștia albaștri, cu lumini ironice pe la colțuri? Era limpede, nu voiau să spună nimic.

– Ei, bine!

– Ce, ei bine?

– Ești în fața casei de care ai avut nevoie. Intri sau te mai gândești?

A trebuit să intru. A trebuit, dar până am făcut pașii aceia prin ogradă, mi-am pierdut glasul și nu mai aveam niciun gând sau aproape niciunul, și am sunat, fără voce și fără gânduri, și am auzit pașii târșiți, apoi zgomotul produs de zăvorul tras, și-am văzut o față galbenă și nebărbierită, o față de lut a unui bărbat străin. Pentru că nu aveam voce, n-am putut să-l salut. „Ce vrei?”, m-a întrebat brusc, și mi-a duhnit în nas mirosul de rachiu, și eu m-am retras, și, tot așa, fără voce și fără gânduri i-am întors spatele. Bărbatul a făcut câțiva pași după mine, apoi s-a oprit nedumerit, ațintindu-și ochii beți asupra Stelei. Ea i-a strigat din poartă că am greșit casa și l-a rugat să ne scuze, și el a scuipat sub picioare enervat și ne-a înjurat că suntem niște nebuni și deranjăm oamenii aiurea, și eu mi-am tras gâtul între umeri și am pășit multă vreme, tăcut, alături de Stela, și mi-am zis că nu am nimic comun cu bărbatul acela, străin și beat, și-am simțit într-un târziu mâna Stelei, strângându-mi cotul, și m-am întors spre ea, spre Stela, și am strâns-o în brațe, și i-am sărutat gura, și ea mi-a spus să nu mai fac așa ceva, și eu am întrebat-o de ce, și ea a izbucnit în râs, și râdeam împreună, și am luat-o la goană ținându-ne de mâini spre gară, fiindcă altfel aș fi întârziat la tren.

### IV

...Am adormit legănat de roțile trenului, pare-mi-se că am visat, m-am visat copil, aveam cinci ani, apoi trei, apoi un an... apoi trăiam în visul cuiva, în visul mamei numai; am descoperit chipul ei obosit, aplecat deasupra mașinii de scris, apoi am în-